

Anholts fyr har väglett sjöfarten i Kattegatt sedan 1500-talet. Fyren är värd den drygt åtta kilometer långa ökenvandringen.

KATTEGATTS GLÄNSANDE PÄRLA

Anholt

Några timmars segling utanför Halland ligger Anholt, en ö som skiljer sig från de flesta andra i Norden. Med närmast tropiska stränder och mysiga omgivningar är Anholt ett resmål du riskerar att bli kär i.

TEXT OCH FOTO MARTIN LEISBORN

På södra hamnpiren. På ena sidan hamn, på andra sidan strand med ovanligt klart vatten.

Vägen genom Byn. I det röda "tornet" är turistinformationen lokaliserad.

Hamnpersonalen håller med glödande kol till alla varje kväll under högsäsong – ofta bjuds även på inhemsk trubadurunderhållning.

Anholt

Position: N 56°42,9 O 11°30,8

Djup: Cirka 3 meter i hamnen.

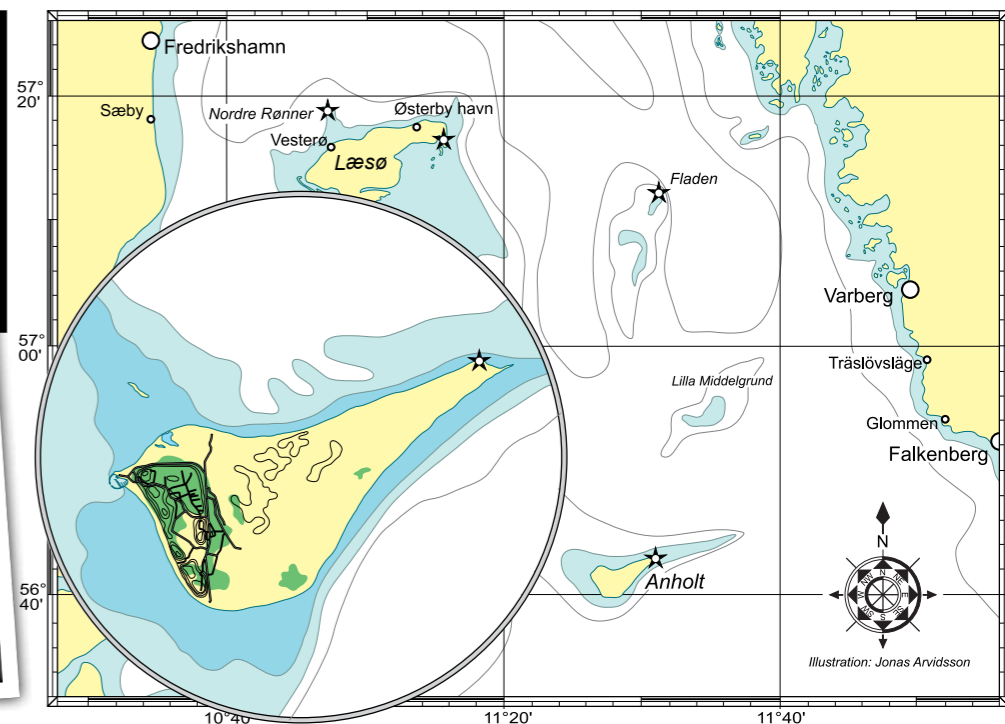
Service: Vatten och el vid bryggplats, mataffär, bensin & diesel, restauranger, kaféer, cykeluthyrning etc.

Miss a inte: Fyren, sålarna, utsikten från Sönderbjerg, kärleksstigen.

Hamnavgift: 150–250 kronor beroende på båt längd. El tillkommer.

Anholt är en favoritdestination för seglare från flera länder.

Ar 1658 satt Danmark i ett trångt läge. Sveriges arméer hade tagat över isen vid Stora Bält, hotade att inta Köpenhamn och hade nu ett överlägset förhandlingsläge. Fred skulle enbart ges i utbyte mot landområden. Parterna möttes i Roskilde, där det skålades och bjöds på öl. Förhandlingarna började, kartan spreds ut över bordet och det ena danska jordstycket efter det andra skrevs över till Sverige. Nya gränser drogs och Skåne, Halland och Bohuslän hävdades in i den svenska fångsten. Men danskarna ville inte ge bort allt de hade. Någon fick ett snilledrag och placerade ett par danska ölglas på kartan, påpassligt just över ett par små fina öar: ett över Anholt och ett över Läsö. Kanske de förfriskade svenskarnas nu något dimmiga ögon inte skulle upptäcka vad som dolde sig därunder och öarna glömmas bort. Och just så blev

det. Händer skakades, konung Karl X Gustav godkände de nya gränserna och Anholt och Läsö förblev danska, vilket de är till dags dato. Därför bör dansk artighetsflagg hissas när dessa pärlor i Kattegatt angörs.

Ungefär så lär det ha gått till enligt vissa källor – om det är sant vet ingen nu levande. Men vissa pärlor glänser mer än andra och ska dessa två betygsättas måste nog Anholt dra längsta strået. Ön har inte bara beskrivits som en "pärla i Kattegatt" utan även "ett rent paradiset". Författaren Hans Hjorth skrev omkring 1908: "Man kommer ovillkorligen att älska denna plats där man, långt från världens larm och stök, kan njuta av frihet och en ro som i så hög grad utmärker denna lilla plätt framför alla andra platser jag hittills besökt."

Anholt är idag ett populärt resmål för många båtägare, inte minst seglare, och i hamnen ses flera olika nationsflaggor vaja –

danska, tyska, holländska, norska och en hel del svenska. Många som hittat hit är återfallsbesökare som återvänder år efter år.

Norra Europas största öken

Anholts läge är alltså mitt i Kattegatt. Närmaste stad i Sverige är Falkenberg, cirka 30 sjömil från Anholt, och på danska sidan ligger Grenå på ungefär samma avstånd. Bilfärjan mellan Varberg och Grenå passerar strax utanför ön och från den kan de vita stränderna och sanddynerna som ger ön dess speciella karaktär siktas. Anholt är nämligen till största delen öken, faktiskt norra Europas största. Det fattas bara kameleer. Hur kommer det sig att det finns en öken i Norden?

Långt tillbaka var ön täckt av frodig skog. Själva namnet kommer från det gammalnordiska ordet "holt" eller "hult" som bety-

der just "liten skog". Men situationen förändrades på 1500-talet, när kung Fredrik II av Danmark beordrade att en fyr skulle byggas på ön. Fyren etablerades 1561 och som bränsle användes ved från öns träd. Inom kort hade befolkningen även börjat träkolstillverkning. Det dröjde inte speciellt länge förrän det mesta av skogen var skövad, och ön förvandlades till en öken. Senare försök att återuppodla skogen har misslyckats och enbart en mindre del av ön har kvar sin fina skog. Därför kan du här uppleva detta unika ökenlandskap och med det en vildmark med olika intressanta arter av flora och fauna.

Frågar du någon om vilket håll stranden ligger så är svaret "åt alla håll". Ön är nämligen omgiven av flera mil obruten strand och det går att bada nästan var som helst. Vill du vara ostörd drar du dig bara längre bort från hamnen. På de flesta håll är sanden dessutom ovanligt vit – lägg därtill att det för det

mesta är soligt och du får känslan av att befinna dig i betydligt mer tropiska trakter.

Två små byar

Det finns bara två små byar på ön, nämligen "Havnen" och "Byn". Däremellan finns två asfalterade vägar varav en går från hamnen längs havet på nordsidan för att sedan vika in mot Byn, och den andra går rakt igenom den skogsbeklädda, lummiga och mer kuiperade delen av ön fram till Byn. Fortsätter man förbi Byn kommer man till Sönderbjerg, öns högsta punkt som med sina 48 meter över havet ger fin utsikt både över ön och över havet söderut. Man kan gå eller cykla, eller beställa taxi.

Några allmänna transportmedel i övrigt finns inte. Det skulle knappast löna sig med den lilla befolkningen på knappt 170 personer som bor här året runt. Däremot finns hela två affärer, en i vardera by. Och natur-

ligtvis finns några olika "kroer" att välja mellan. På sommaren är det dock betydligt fler som vistas på ön. Vi tittar in på turistbyrå mitt i Byn och pratar med Heidi Greaves, som är inflyttad från Själland men bor här året runt. Hon berättar om hur ön lever upp under högsäsong.

– På vintern finns inte mycket att göra här. Jag har jobbat på biblioteket och har haft andra småjobb. Min man sköter om kyrkogården. Men nu på sommaren jobbar jag här i turistinformationen. Säsongen varar sex, sju veckor och då får vi 40 000 till 60 000 besökare. Många kommer med egen båt, andra med färjan och några med flyg.

Det är alltså inte enbart båtägare som letar sig till Anholt. I utkanten av byn, där öken tar vid, finns en liten flygplats. Några små propellerplan är parkerade i kanten av fältet och ett har just landat. Ur planet stiger en dansk familj med väskor och pack- »

Här emellan ska man in. Dock är den norra hamnfyren (t. h. i bild) numera ersatt med en enklare röd runtomlysande utan sektorer.

Stranden norr om Havnen. På Anholt är sanden på många håll ovanligt vit.

» ning. Pappan är trafikpilot och har tagit med sig frun och döttrarna på flygsemester. Det är dock svårt att sova i en Cessna och flygburna besökare får uppsöka något av de få små hotell eller B&B som finns på ön. Eller hyra stuga på campingplatsen.

Fyren och Fort York

En av de för omvärlden viktigaste sakerna på Anholt är fyren. Från början utgjordes den av en enkel brasa. Genom åren ändrades skepnad till en så kallad papegojfy, för att senare bli byggd på ett torn, sedan en vippfy och slutligen – ett torn igen. Det 42 meter höga fyrtorn som idag tronar över havet utanför Anholt stod klart 1788 och har gjort ett bra jobb med att vägleda sjöfarande säkert förbi reven och sandrevlarna utanför. Faktum är att fyren har varit så viktig för sjöfarten att när danskarna släckte den under kriget mot England 1809 tvingades engelsmännen invadera Anholt och ockupera ön under några år, bara för att kunna hålla fyren tänd.

Danskarna försökte i det så kallade Kanonbåtskriget återta ön men lyckades inte, engelsmännen hade forskansat sig runt fyren och kallade nu platsen ”Fort York”. Så

småningom tog dock kriget slut och Danmark fick tillbaka sin vackra ö, men till minnet av bataljen restes ett monument omgivet av kanoner som besökare än idag kan betrakta i mitten av Byn.

Det är inte tillåtet att cykla genom öknerna fram till fyren. Och det går inte att ta taxi. Det blir till att använda apostlahästarna de dryga åtta kilometer som leder fram till den imponerande byggnaden på öns nordostspets. Och glöm inte att ta med vattenflaskan. Det är en ökenvandring! Men har du väl vandrat ända hit väntar en spektakulär utsikt över Anholts sälreservat, där hundratals sälar solbadar på sandrevet utanför fyren. Kikare finns uppmonterade på strategiska platser för detta ändamål om du inte orkar bära med en egen.

Svårt att få bryggplats

Kommer du med båt till Anholt har du inte mycket till val. Det finns bara en hamn. Och kommer du under högsäsongen mellan slutet av juni och början på augusti ska du inte förvänta dig att kunna välja båtplats heller. Var tacksam om du överhuvudtaget får plats. Anholt är nämligen en favorit för många seglare runtom i Norden och brygg-

Det går även att komma flygvägen till Anholt. Här familjen Poulssen som kommit med en Cessna.

Anholts hjälpsamme hamnkaptan.

platserna är inte obegränsade. Skulle det vara helt fullt går det dock ankra upp i den yttre delen av hamnen och avvakta tills andra besökare ger sig av.

Då det inte är så lätt att hitta bryggplats är det trevligt att upptäcka att hamnkaptanen är trevlig, hjälpsam och ofta kör runt i en gummibåt för att ledsaga båtar till lediga platser. Håll utkik efter den lilla grå gummibåten med targabåge och skäggyrdd hamnkaptan. Meja inte ner honom.

Väl vid en av bryggorna ligger du säkert och har tillgång till el och vatten samt ett välordnat servicehus med toaletter och duschar. Här finns även hamnkontoret där hamnavgiften betalas. Hela södra halvan av hamnen är vikt för fritidsbåtar och på andra sidan av piren börjar en underbar strand. Det är alltså bara några meter från båten som du kan plumsa i och njuta av det ovanligt klara vattnet. Vid lämpligt väder väljer en del båtägare att ankra utanför stranden och ro eller simma in istället för att söka bryggplats. Återigen får man känslan av Söderhavet.

Den norra halvan av hamnen är reserverad åt Grenåfärjan, räddningsbåten och ykesfiskarna, och härifrån bör du hålla dig

En av restaurangerna i hamnen heter Havhek-sen (havshäxan). Det är självaste ägarinnan, här i färd att servera en av krogens kulinariska specialiteter, som kallar sig så.

borta. Kommer färjan in kanske den tutar, men den väjer inte. Många är de fritidsbåtar som lojt dröjt sig kvar i vägen och fått sina skrov repade eller halvt krossade av denna järnkoloss. Så se upp för den!

När du kommit i land och betalat hamnavgiften är det kanske dags att flanera lite. Eller du kanske fäller upp din minicykel. Du kommer inte att bli besviken. I Havnen finns bland annat en mataffär, en fiskaffär, ett par restauranger, ett par kaféer, en konstutställning och en cykeluthyrningsfirma. Längst in i hamnen finns grillplatser som hamnvärdarna tänder varje kväll åt besökarna, och ofta dyker det upp någon glad trubadur som sjunger och spelar så gott hen kan... I Byn finns en något större affär, ett musikkafé, en liten fiskaffär och öns lilla museum. Längs den ena vägen finns även en fruktträdgård med allehanda söta produkter, färska och på burk.

Nämnde jag även de olika ”kroer” som finns? Går du dit kan du bli erbjuden ”frokost” mitt på dan – ordet betyder nämligen lunch på danska, inte frukost.

Att segla hit

Hur tar man sig då hit med egen båt? Det är

Anholt är ett paradys för barn. Stranden är perfekt för både bad, segling, kite-surfning och att köra radiostyrd leksaksbåt.

Svensk frukost på danskt vis. Flingor och mjölk, C-vitamin, kaffe och nybakade danska wienerbröd. Bättre än så här blir det inte!

På östra spetsen av Anholt finns ett sälreservat. Bara sälar äger tillträde. Och fåglar.

inte så svårt; vänta in rätt väder, ta ut rättvisande kurs över öppet hav och styr kosan mot Anholt. Från Falkenberg eller Varberg är det cirka 30 sjömil, från Göteborg cirka 60 sjömil.

Men en sak bör du tänka på, nämligen att kommer du norrifrån måste du ta dig runt Nordvestrev. Det sticker ut drygt fem sjömil åt nordväst och helst ska du även runda botten där utanför för att vara på säkra sidan, vilket innebär en ganska lång omväg. Kommer du runt Anholt på södra sidan är det också långgrunt och man måste hålla ut långt från land. Så lägg till några sjömil och någon timme extra i beräkningen.

Är det gott väder och du håller tungan rätt i mun finns dock en genväg från norra sidan, en öppning i revet som kallas ”slussen”, men den är lätt att missa, då den numera varken har utprägling eller fyrsektorer som visar vägen. Det blir i så fall till att förlita sig på plottern.

Om du tänker nattsegla till Anholt finns ytterligare ett par saker som är värda att veta. Den norra hamnfyren på Anholt har från och med 2014 inte några sektorer utan lyser bara rött runt om, med karaktären Fl 3s. Tidigare hade den en vit sektor mot väst-

nordväst fritt från revet och en smal vit sektor genom ”slussen” med grönt och rött vid sidan om. Men det är alltså ändrat nu och det enda du ser är de två hamnfyren, den norra rött och den södra grönt runtomlysande. Fast långt innan de syns går det att uppfatta det fasta röda skenet från Anholts radartorn, som i praktiken är långt mer vägledande än hamnfyren.

Tänk också på att det nu finns en stor vindkraftspark i havet mellan Anholt och Grenå där varje snurra blinkar vitt och syns på långt håll.

Så se till att uppdatera ditt sjökort och håll utkik efter rätt sjömärken och fyrar när du närmar dig Anholt. Annars riskerar du att läggas till den långa listan vrak som finns i de danska farvattnen. Väl framme är det en ganska smal öppning mellan de två pirarna in i hamnen och sjön kan vara krabb utanför där det börjar grunda upp.

Du är nu i Anholts hamn med en hyfsat lång båtferd bakom dig. Men stanna några dagar nu. Koppla av. Ön har mycket vackert och mysigt att bjuda på: bad, skaldjur, ökenvandring och grillning med solnedgång i havet utanför. Risken är att du kommer att återkomma – år efter år.